

"Застава" излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. за четврт године 8 круна 75 пот. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

Издање „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке прете оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чамба Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22 Доносак шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-контото 12008.

Голуховски — Ерентал

Голуховски је пао — заменио га је Алојз Ерентал. Аустро-угарско министарство спољних послова добило је новог старошину: Место Голуховског дошао је Ерентал. Личност је дакле промењена, питање је да ли ће бити тиме промењени правац спољне политике аустроугарске.

Поодавна се видело, да Голуховски, са својом политиком дочекује удар за ударом и да ће морати пасти. Голуховски је уживао велико поверење владарево за то је тако тешко пао, али је ипак пао. Прилике су неминовно налагале, да је дан војвода, био на бојном пољу ил дипломатском бојишту, који претрпи толике поразе, као што их је Голуховски претрпео мора да иде.

Да се прикрије прави узрок пада његова, изнело се, као што је познато, да је паду његово крива Угарска. И многи мађарски листови повероваше у то и почеше да се радују, што је уплив Угарске толико ојачао. Немачке странке пак у аустријском сабору поднеше интерпелацију једну за другом, питајући аустријског министра председника, у колико је истина, да је Угарска оборила Голуховског. Питају и то, је ли аустријска влада подлегла угарској влади, или је још толико јака, да сав свој утицај успешно употреби, да при наименовању новог министра спољних послова превагне она а не угарска влада.

У томе дође вест, да је Ерентал именован за министра спољних послова. И питање је сада, чији је уплив вагнуо, да ли аустријске или угарске владе? И ко је Ерентала тако брзо провапшао? Њега је провапшао и препоручио за својег наследника сам пали министар спољних послова гроф Голуховски. Да, он је употребио сав свој уплив, да га Ерентал замени. И он је победио. Ово је најбољи доказ, колико је још Голуховски јак, поред свих својих претрпелих поразних и недаћа.

Бечка штампа прихватила је повољно наименовање Ерентала за министра спољних послова Аустро-Угарске. Она истиче, како је Ерентал своју дипломатску школу научио под Калнокијем. Но још више ис-

тичело, што је он поуздан пријатељ немачко-аустријског савеза. Тиме показују правца будуће политике Еренталове.

Да видимо сада шта веле мађарски листови о наименовању његову за министра спољних послова. Листови мађарске независне странке истичу, како је Голуховски хтео да се освети Угарској због својег пада. Бечки двор се срди на угарску владу, што је сборила Голуховског. Наименовао је за министра спољних послова конзервативног немачког магната, аустријског бирократу, стародревног дворског дипломату, за којег се унапред зна, да никад није волео Мађаре и никад неће бити пријатељ независности Угарске. Стара је пословица, да из Беча никад не долази што боље.

Да закључимо. Судићи по свему бечка камарила је победила при наименовању новог министра спољних послова. Доста је онда већ и то, па да се прилично на сигурно утврди, којим ће правцем Ерентал повести спољну политику Аустро-Угарске.

Поузданички састанак

српске народне радикалне странке у Дубици (Хрватска).

У убавој Дубици на бистрој Уни одржан је 8. (21) октобра у 2 сата по подне поузданички састанак српске народне радикалне странке. Беше присутно тачно 119 виђених ратара и занатлија из околице и из мјеста. Дворница, где се састанак обави у кући Хрваћанина, није више могла примити посетника. И они, који важаше, што не могуше присуствовати, извинише.

За председника је изабран старина Дако Брадарић из Живаје; за потпредседника Мојо Пупар из Дубице, а за преговођу: Ђурађ Херак из Дубице.

У име радикалне странке беху присутни из радикалне организације котара новоградског др. Платон Чуповић, Т. Лавић и Б. Ђорђевић, те поп Јован Јовановић, члан усраве средишњег одбора српско-хрватске коалиције. — Председник отвара ријеч, поздравља присутне и го-

сте, те позива дра Чуповића, да им беседе.

Др. Чуповић говори о политичком стању у краљевини Хрватској и Славонији. Распреда одношај, у ком су биле Немачка и Аустрија с једне, те краљевине Угарска и Хрватска с друге стране. Додире тежњу те Аустрије на Балкан и сукоб са тежњама српског народа; државну политику у Угарској, те у Хрватској и Славонији; истиче потлачивање а нарочито осиромашење народа, коме је последица била иселење у Америку. Наглашава тежак положај хрватског, а посебно српског народа и истиче његове захтеве као народа у овим државама. Дотиче се важнег преокрета у политичкој борби Угарске и немачке Аустрије, те преокрета у политици ових краљевина и долази до ријечке а по том до задарске револуције. Расправља о њима и о равноправности хрватског и српског народа као темељу истих, о последицама и о новој ситуацији те народној влади, која има да изврши велики задатак. Увјерен је, да је програм српске народне радикалне странке једини спасоносан за српски народ у овом новом стању, јер он јасно објележава државно-правни одношај ове краљевине према Угарској; економски, просветни програм српског народа. Додирејући многе важније тачке из програма, помиње и захтеве српског народа, изражене у представкама на сабор, а које ће у скором времену бити дужни да проведу народна влада и сабор. Позива присутне, ако су можда и с неповерењем гледали у хрватско-српску коалицију, у којој српска народна радикална странка води часну ријеч, да је прихвати и помогну у остварењу програма, у којем је за сад задржан и велик део програма наше радикалне странке.

Говор је изазвао дубок утисак на слушаоце, те су говорника поздравили бурно и о његовим мислима расправљали.

Председник даје ријеч г. Јовановићу. Г. Јовановић изненађен је био позивом, а особито поздравним говором г. М. Хрваћанина у име народа, који је прије тридесет година гледао у овој кући, где

ПОДЛИСТАК.

ИЗ МОЦАРТОВА ЖИВОТА.

1770., велике недеље, служио је папа Климентије XIV у Сикстинској капели. Капела беше препуна најотменијег света. Најврснији певачи певали су знамениту композицију Алегрија „Мизерере“. Уз звуке ове божанствене музике и при светлуцању свећа, као да су оживеле фреско слике Микел Анџела. Насликани грешници као да се заиста трзали у мукама: бледе измозжене црте њихове показиваху бескрајни ужас, из очију им лиле крваве сузе, шкргут зуба, разглабање удова, а громки звуци „Мизерере“ као да беше стењање несрећних грешника. Работа Микел — Анџела беше тада пуна живота, е су сви гледали у те дивне слике дивећи се и ужасавајући се. Само један дечко од 12—14 год., висок и протегласт, висока чеља, голубијих очију, живих и мудрих, као да није ни опазио те слике. Завалио је главу на зад, упола отворио уста, жудно хватајући дивне звуке псалмова. Видело се како му се ова дивна музика дубоко урила у душу, у своје зеленом кафтану са златним пуцадма, стојао је непомично као закован.

Када ућуташе последњи звуци „Мизерере“, као да се ослободио неке чаролије, насмеши се задовољно и изађе из цркве са јед-

ним секретаром аустријског посланства. Успут није ни слушао заносне речи секретарева о дивној служби, удубио се у своје мисли. Чам је стигао у аустријско посланство, одма оде у своју собу и поче писати неке знаке што је само он разумео.

За вечером код посланика много се говорило о дивној музици Алегрија. „Шгета — рече посланик — што у тој музици не ужива цео свет, та дивна музика много би грешника извела на прави пут. Већ је неколико столећа како је Алегри написао ту музику, али она се чује само у Сикстинској капели — папе Николе, па ни краљевима не хтедохме дати копије, изговарајући се да је та музика достојна само цркве св. Петра.“

Задовољан осмејак прелете преко усана дечака у зеленом кафтану. Сутрадан беше опет на служби, пажљиво слушајући „Мизерере“. Али сада није завалио главу него је крадом гледао на хартију у своје шеширу. Један кардинал опазио је како укочено гледа у хартију у шеширу.

У вече тога дана беше велики концерт у сали виле Боргезе, дворца је пљивао у светлости. Песма и свирка разлегала се на свима инструментима. Наједном зачуше се звуци, неколико акорада, испод веште руке. Сви похиташе у мраморну галерију, одкуда се чули звуци. „То је он, тај генијални дечко из Аустрије,

о коме се толико говори!“ — Сваки је показивао на дечка у зеленом кафтану, којег су видели јутрос, како пажљиво слуша дивне звуке „Мизерере“. Аустријски посланик стојао му је иза леђа, наслоњен на гласовир, бодрећи погледом малог уметника. После неколико уводних акорада, наједном одјекну звонак и јак глас дечаков, а слушаоци задивљени слушали су „Мизерере“.

— Неко рече, е је он то написао слушајући је у цркви.

— Да, да, тако је — рече онај кардинал, што је видео дечка у цркви како чита, — он је то онда написао.

— Да ли је еминенција уверена о томе? — запита кардинала аустријски посланик водећи дечака за руку.

— Да, ја сам га видео када је записивао мелодију — одговори кардинал.

— Монсињоре, могли сте ме видети само када сам читао, а не записивао, — рече дечко учтиво али одлучно.

— Но то што сте читали свакако сте прво написали, не?

— Јесте, али ја сам је писао напамет.

— Напамет? То је нечувено, та ви нисте испустили ни једну ноту, то је тачна копија Алегријева „Мизерере“!

— Сасвим тако, — одговори дечко. — То није ништа чудновато, та музика ме је толико

се сад састанак одржаје. договор на коме учествоваше одлични борци с мачем у руци као Петар Мркоњић (данашњи краљ Србије) са многим одличним Србима и Словенима а што сад види окупљене борце српске народне радикалне странке са пером у руци и живом бесједом. И он ће се вратити натраг у борбу српскога народа пре тридесет година и развиће је до данас. Помиње борбу за ослобођење српскога народа с тугом додирује, кад је све Словенство и сва културна Европа симпатисала српском народу, ова је држава српском народу сметала и прогањала га; затварање Милетића, протје Беговића и другара одличника, уништење српске препаандаје и школе хајке на име српско Истиче часно држање „Заставе“ Милетиће ве. — Помиње покретање „Србобрана“ и жртве многих наших првака за њега и његово војевање за српско име и право. Истиче братски рад „Заставе“ и „Србобрана на политичком и автономном пољу, а и споразуман рад радикалне и самосталне странке. Додирује септембарске догађаје, када Франковци а веле и стари стемни ударише на српски народ развитлаше Србе из Загреба и уништише „Србобран“. С похвалом се осјећа, како је и тад „Застава“ у рукама Јаше Томића као и под Милетићем узела у одбрану српски народ у Хрватској, како су радикали највише учинили, да дође до оног великог збора у Новом Саду, са којег је одјекнула важна реч у одбрану српскога народа у Хрватској а показало се јединство народа. Говори о груписању странака српских и долази до збора у Окученима, а по томе до избора. Додирује споразуман рад радикалне и самосталне странке као српских странака с једне, па онда са онима хрватских с друге стране, те српско-хрватску коалицију. Држи да је у првом реду врло потребан заједнички рад српских народних странака нарочито сад, не осјетио је а осјећа то цео народ хладноћу између младих и старих и да између самостала и радикала не иде како треба те да се напушта начело свој своје и у овој политичкој борби, које је тек почело. Не упушта се дубље у ово питање, али, кад је позван и амо да говори указује на програм српске народне радикалне странке који је такав, да га сваки Србин у овим крајевима може прихватити и на наведењу његовом радити. Захваљује сави вачима, што су га позвали да говори, ду боко урезује ту љубав у душу, увјерен да је овај састанак у Дубици у zgodан час, са кога српска народна радикална странка излази пред народ српски и хр-

порила, толико је узбуркала моју душу, те се ова зарла у моју душу потпуно, до последњег звука. Кунем вам се, монсијоре, том божанственом музиком, да истину говорим!

Сви су задивљено гледали дечака и одобравали му. Сутрадан позвао је овога дечака папа да га види. Пролазећи кроз дивне одаје дивно се дивним сликама бесмртнога Рафајла. Најпосле одведе га папа. Папа му пружи руку да је пољуби, па га ласкаво упита:

— Је ли истина, дете моје, да се св. мучника урезала у твоју душу, када си је први пут чуо у Петровој цркви?

— Јесте св. оче.

— Како се то збило?

— Свакако по вољи божјој, — одговори млади уметник невинно.

— Да, Бог ствара генија, и ти си један изабрани божји. Кад ти је Бог дао, те си тако чудновато упамтио ту музику, зацело ћеш и ти временом створити цркви штогод дивно и божанствено. Пођи с миром дете моје!

И он га благослови и богато обдари.

Пророштво папе Климента сјајно се испунило. Тај чудновати дечко био је славни Моцарт. Створио је он безброј дивних мелодија, а завршио је низ својих дела, својим славним „Requiem“-оле. Пред своју смрт, на један сат, прегледао је ово дело своје, рекавши:

— Ах! — предвидео сам, да сам ово за себе написао.

Предео Зоран.

ватски у Хрватској, да му отворено покаже, ко је она и шта је њен програм и нек по томе програму суди може ли српски народ у радикалну странку или ће против ње.

Овај говор изазвао је велику пажњу и говорник је освојио слушатеље и био бурно поздрављен.

Ј. Т. Лазић чита и разлаже програм српске народне радикалне странке. Кад се читао, многи рекоше, познајемо га, читали смо га.

Устаје један ратар и вели лијепо и отворено: Био сам на збору у Рајићима и Медарима и чуо сам говоре и програм радикалне странке, као сам и данас у српску господу, па се дичим, што се јави увијек тако осјећао и био радикал, док нисам познавао програм. Заиста само тако осјећа Србија, ко што рекосте. Хвала вам!

Председник позива, да се приступи избору повјереника за поједина села. На стаје договор и збор.

Председник опомиње све, да разнесу ово, што су чули међу народ, затвара седницу с поздравом: живили радикали!

Ово је био састанак с којим радикална странка може се поносити. Приврженост и одушевљење, које су присутни показали за начела радикалне странке, открили су, шта осјећа, шта хоће душа српскога народа у Хрватској.

Г о в о р

дра Жарна Миладиновића

држан дне 24. септембра о. г. на забави приликом прославе 40 годишњице „Заставине“.

Штовани слушаоци!

Како у приватном, тако и у јавном животу поред државе игра велику улогу и друштво.

Али шта је друштво? Друштво је скуп, група људи, који имају заједничке интересе.

Човек је био упућен, да створи друштво, јер је човек као појединац слаб, а у друштву јак. Без друштва уопће нема живота, а и наша народна пословица каже: „У споју је и друг јак“, па још и Рамањани су говорили: „један човек као и ниједан“ (unus homo nullus homo).

А просветом је долазио човек све више до сазнања, да му је удружен живот, друштво потребно.

Истана да друштво има често своје засебне интересе и то без обзира на државу, шта више и противне држави, али ипак има сличности између друштва и државе.

И друштво и држава имају своја правила, по којима се држе; и једно и друго састоји се из групе људи, само је код државе територија (земљиште) означена, обележена, а код друштва не, а поред тога нема друштво тазу моћ и снагу, да увек може да изврши своју мисао, своју — рекао — заповест. А држава има своју потпуну, нескућену снагу, моћ.

Додуше друштво има своју снагу, а то је јавно мњење, али држава има у истину силу, јер је друштвена моћ морална, а државна присилна. Разлика је дакле у степену, јачини, моћи. А разлика је и у начину вршења моћи. Држава врши своју моћ преко органа, а моћ друштву даје његова идеја, мисао т. ј. опће мисљење, дакле снагом идеје врши друштво моћ своју.

У интересу је друштва, да је у складу са државом, ну бива и обратно, како је већ речено. Редовно су у складу.

Друштво потпомаже државу, подстицаје је на напредак, чини је модерном, савременом.

А друштвени развратак јесте последица борбе групе с групом. А сваки дужи саобраћај људи доноси са собом извесне душевне, психолошке последице, а то је духовно изједначавање. А то долази од подударности прилика, утисака спољашњег света.

Борбом се дакле долази до напретка. Где је друштвени развратак јак, ту је и држава друштвима. Покретањем друштвених питања много пута се утцало и на сам државни живот. Велики део развоја привреде, промета, обичаја, језика, правног осећаја и т. д. извршило је друштво, а не држава.

А творевине те и друге само је прихватила држава. А основ таким творевинама је свагда био заједнички интерес, уверење. И таким утцајем друштвеним дошло је до савремене, т. зв. просветне државе.

А модерна, просветна држава има три главна, основна начела:

1) Закон у држави влада, а не личност. Закон одлучује, а не интерес појединца.

2.) Представнички систем. Закони се доносе путем народних представника, а не могу се од једне личности наметнути држави, народу. И

3.) Држава не само да тражи жртва од држављана, већ их треба да потпомаже и да се брине за њихов опстанак и напредак.

Дуго се није узимало друштво као јак чинилац. Тек се у 19. столећу обраћа друштву већа пажња, те се учени људи почеше јаче бацити друштвеним питањем.

И год. 1872. створено је у Ајзенхуту (у Немачкој) друштво за социјалну политику, које има сада своје седиште у Берлину и које је имало доста сарадње код промена у законодавству и управи.

И дошло се до уверења, да социологија, наука о друштву, није ништа друго до физиологаја човечјег друштва или, како је други називше, повесница просвете.

Нарочито је социјализам и комунизам приморало својим живим и одлучним радом, да се наука позабави проучавањем тога питања.

Нагласили смо, да многе творевине јесу извод друштвени. Тако су верска заједница политичке странке, друштвени редови појаве друштвене, јер се све те појаве оснивају на заједничком уверењу, које је друштвени живот изазвао.

А друштво може да буде напредно, а и назадно, па и неправедно, те и појаве друштвене могу тако исте бити.

Бивало је, да је постојала друштвена средина, у којој су могли успевати само горњи елементи. Тако су Исус и његови последници били истиснути из тадашњег јеврејског друштва.

Може друштво да дође и до застоја, па га тек тренуци, важни тренуци крену напред и поведу дивовским корацама напред. Важне прилике дакле преображавају друштво, воде га напретку.

Тако је сеоба народа електрисала човечје друштво, па га и преобразила, час на боље час на горе.

Кад се српски народ селио из Бојке, своје прадомовине, у своју нову постојбину на балканско полуострво, није знао за племство, ни за велике разлике у друштву, које су настале доцније под византијским утцајем, а то је оно разло племство: велика и мала властела, па противност од тога, а то су бесправни држављани: меропси и отроци. Шта више та разлика је у највећем језу за време српског цара Душана Силног, па и у сабору његовом — поред свег његовог — за оно време — напредног законодавства, седели су као чланови сабора само племићи и виши духовници, док остали не имаху приступа, па ни себри, који нису били бесправни држављани. Тек после најезде турске, под роцством нестале разлике. Све је постало бесправним рајом. Опћа невоља их је изравнала, измирила, наступила је једнакост међу њима и после раме уз раме борили су се против заједничких неправда својих: Турака, док није један део српског народа и извојевао себи слободу.

А таква опћа невоља изазвала је социјализам и комунизам, а приморала је и нашу српску браћу у Старој Србији и Македонији да се одметну у устанике, па да бране своје од турског, арнаутског и другог зулума.

А то доказује, да је и опћа невоља једна од чинилаца реформе, преображаја друштвеног.

И вера хришћанска је учинила велики преокрет у друштву. Усред највеће себичности друштвене појавило се проповедање љубави према ближњем и отклањање неправде, прво са речима: „љуби ближњег а сама себе“, а друго са речима: „не чини другом, што ниси рад да и теби други чине“. Та су начела узвишена, па и ако нису победила, ипак их има, полако се шире.

И француска је револуција доста учинила. Она је иставала начело: слободе, братства и једнакости, па се за њих и борила. Истина да та начела, те идеје нису остварене, али је у друштво бачено семе тих мисли, из којег ће кад-тад нићи чврсто стабло, на којем ће сав три узвишене и одлучне речи из француске револуције урезане бити.

Данашњи поредак потиче од француске револуције, а догодио се под притиском буржо-

вије, због чега није му могло начело слободе освојити човечанство.

Напредак јесте учињен, али још много треба преобрета у друштву, па да се може рећи, да друштво стоји на висини праве просвете и да су му подлогом слободоумна начела.

Па ни револуције из 1848. год. не учинише више, него што је француска револуција већ извршила, и ако је одузела неке по властима снахијама, што их до тада имаху на штету осталих држављани. Један од врло важних реформних фактора друштвено јесте и обрзовање. Обрзовањем постаје друштво способније, да увиди своје погрешке, да се измени и пође знатно напред, па да ускори свој успех у постизавању смерова узвишених и слободоумних, који врте пута сјајном и велчанственом напретку друштвеном. А знатан део обрзовања па дакле и друштвеног преокрета врши и штампа, девета европска велика сила како је неки назваше. Штампа помаже друштву, помаже његовом јавном мњењу, а и многе напредне мисли уноси у друштво. Тако је и наша „Застава“ за својих 40 година благотворно утецала на српско друштво вртећи пута слободоумним радикалним начелима, па зато јој и славимо данас њену четрдесетогодишњицу, па дај боже, да још многе славе доживи а на корист и дику српског народа, па да непрестано уноси у српски народ савремена и слободоумна начела, идеје. А српско друштво нека напредује и нека буде учесник друштвеног напретка светског, те да доживи, да у истину прожму цело човечанство узвишене речи из француске револуције, које су снажне и пуне смисла, па да шаром света искрено, одлучно, громко одјекне:

Слобода, братство, једнакост!

Нови Сад, 12. октобра.

Парница дра Полига против Јаше Томића. Данас у четвртак ујутру требала је бити код новосадског кр. судбеног стола главна расправа у парници дра Полига против Јаше Томића због клевете. Дане је изашло неколико чланака у „Застави“ о манастиру Ходошу и Полити, у којима је др. Полит нападнут, да је као фишкар српских народних фондова ометао парницу против Румуна и да је у тој ствари био нечисти послова. Још је у том чланцима нападан др. Полит због Леблоче ствари и т. д.

Др. Полит хтео је, да ту ствар расправља судбеним сто, а не поротним суд.

Др. Шлезак, заступник дра Полига, тражио је, да се расправа одржа, иако неки сведоци нису дошли, јер је он уопће против тога, да се овде расправља оно, шта је било између „одбора за прешне предлоге“ и Полига, као фишкала српских народних црквених фондова, за време српског народног црквеног сабора 1892 год.

Др. Оскар Мајер, заступник Јаше Томића, изнео је, да се тужилац обрати на рђаву адресу, јер ова ствар иде пред пороту, јер др. Полит није нападнут као приватна личност, него као фишкар српских цркв. фондова и да је у томе својству чинио оно, што му се пребадује.

Суд се повукао и договарао се о овој ствари 1½ сата, напослетку је решио, да ова ствар доиста не спада пред кр. судбени сто, него пред пороту, те ће се сви списи послати поротном суду у Сегедин. Политов заступник, др. Шлезак, уложио је против овога приваг на кр. табу. Као што се види расправа није одржана због тога, што се др. Полит обратио с тужбом онамо, где се треба.

Политички преглед.

Угарски сабор. На јучерањој седници угарске посланичке куће јавио је председник Јуст, да је и горња кућа усвојила Ракоцијев закон. Било је пријављено осам интерпелација. Продужена је расправа о законском предлогу за унапређење домаће индустрије, која је завршена, а претресли су и први одсек тога предлога. У овој расправи говорио је словачки народносни посланик Милан Хоца. Рекао је, да су га јучерањи исподи државног тајника Стерењија против народности навели, да говори. Набраја одсеке, у којима види повреду по народности. Нарочито замера, што је вла-

да дато врло опсежно дискреционално право, које води правом апсолутизму на пољу индустрије. Најзначајнију јамчевину унапређења индустрије гледа у уређењу радничког питања, јер само са ваљаним, изученим радницима даје се створити индустрија. Држи, да овај законски предлог није поднешен ради интереса радника, него ради твореничара Осврће се на ону најаву Стерењијеву, да ће Сикулце населити у липтовску и вољомску жупанију. Па кад влада не зна да снабде Сикулце на њиховом огњишту и када већма воли шумске панама него частан рад, нека насели Сикулце, где хоће. (Вика, порицање.) Председник због последње реченице Хоцине упућује га на ред. Хоца не прима законски предлог. После њега говори Павле Лазар.

Др. Мита Мушицки, српски народни радикални посланик, у првом реду сматра самостално ђумручко земљиште по Угарску политичким гледиштем, а тек затим економским питањем. У самосталном ђумручком земљишту види боље испољево наше самостално право располагања и наше суверенство. Када се укине ђумручка заједница, ослободиће се онај велики капитал, који се сада употребљава на заједничке ствари и самостална царина биће припрема цепању заједничке војске и успостављању самосталне угарске војске. Међутим у тако важном питању није довољно јамство изјава једног министра, него ћемо плодове законског предлога о унапређењу индустрије уживати тек онда, када се узакони самостална царина. Садањи пак предлог само ће бити на штету по самосталну царину. Кажу, да сада вршимо припремне послове за самосталну царину. Ну тада овај припремни рад треба протегнути и на социјално и пољопривредно поље. Пољопривреду јако терети неправедни порезни и кредитни систем и баш с тога држи за потребно, да држава што пре конвертира велике хипотекарне зајмове, а тако исто да спроведе ревиизију обртних и трговинских закона. Када ове послове посвршавамо и оне милијоне, који су намењени унапређењу индустрије, употребимо на овом пољу, много ћемо пре доћи до самосталног ђумручког земљишта по овим законским предлогом. Док се не узакони самостално ђумручко земљиште, дотле неће да помаже никакву акцију за унапређење индустрије при заједничком ђумручком земљишту, с тога не прима ни овај законски предлог. — Овај значајан говор дра Мушицкога, који је саслушан са великом пажњом, донећемо у целости.

Говорио је још и Јован Закарнас на што је председник закључао расправу и наредио гласање, те је овај законски предлог усвојен. При подробној расправи усвојен је први одсек, а тако исто измена известиоцева и Јована Черноха. Затим се прешло на интерпелације.

Вести из места и са стране.

Барон Ерентал.

Три дана се крхало, ко ће бити наследник досадањег аустроугарског министра спољних послова, грофа Голуховскога, најзад је јуче решено. Јуче је краљ понудио, а досадањи аустроугарски велики посланик у Петрограду, барон Алојзије Лекса Ерентал примио се министарства спољних послова. Барон Ерентал родио се 1834. год. У служби дипломатије је од године 1877., када је постао привремена аташе код париског посланства. Годину дана по томе постане посланички аташе без плате у Петрограду. Пет година је провео у Петрограду и тек тада га унапреде за право посланичког аташе-а. Год. 1883. доспе у министарство спољних послова, одавде поново оде у Петроград и 1894. год. постане ванредним послаником и олуномоћеним министром. Те исте године позову га натраг у министарство спољних послова, а одавде доспе у Букурешт за посланика. У Букурешту је био 4 године, када га јануара 1899. год. именује краљ за великог посланика у Петрограду, а тада добије и достојанство тајног саветништва. Барон Ерентал одликован је великим крстом Леополдова и Фрање Јосифа реда и гвозденом круном I. степена.

Скупоћа меса и глад у Вечу.

Читамо у „Трговинском Гласнику“: — Вечка општина има велику муку са својим грађанима. Го-

веће и свињско месо не само што је поскупило, него и немају довољно. Изабран је нарочити одбор за старање да престоница има довољно меса и осталих животних намирница, али и саме Бечлије сумњају у успешан рад овог одбора, докле год Луегер и његови људи не престану једном кокетирати са аустројским аграрцима. У оскудици меса у Вечу и околина нагло се ради на подизању и гајењу белих зечева, који се врло брзо и много плоде, како би овим месом подмиривали потребу своју, налазећи да је то месо и здраво и јевтино. Ну наравно да ништа није у здраву да замени укусно месо наших волова и свиња, на које су Бечлије навикнути.

Атентат против шпанолског краља.

Јављају из Мадрида, да су тамо близу места Ла Розе непознати зликовци пратегнули гвоздено уже преко друма. Ваше аутомобила наишло је на то уже, кола се наравно изврнула, а путници попадали са њих. Олће је мишљење, да је ту спреман атентат против краља, који се у то доба требао вратити у Мадрид. Говори се, да су ти непознати зликовци из заседе пуцали на путнике. — Новији један брзојав јавља, да је баш краљев аутомобил наишао на то уже, што је било пратегнуто преко пута. Да је том приликом требао на краља бити извршен атентат, држе за то, што су видели, како су утекла два човека, када се кола изврнула.

Осуђенички оркестар.

У Нумеји, у Новој Каледонији, где се налази казни завод за најокорелије зликовце из Француске, осуђеници су основали оркестар. У том оркестру има 120 свирача и сви су они због тешког преступа осуђени на робију у Новој Каледонији. Коровоћа им је један париски свирач, који је осуђен због убијства. Овај оркестар свира само озбиљне комаде и концерти овог друштва су обично сјајно посећени.

Прерано пушење.

У слободној Енглеској расправља се у [горњем] дому предлог закона против дечија пушења. Предлог гласи да се продаја дувана особама испод 16 година, сматра као кажњива, и да се деца испод 16 година казне, ако се нађе код њих дувач или цигарете. У исто време даје се право сваком полицају, да свакоме детету, које по изгледу још нема 16 година, забрани пушење на каквом јавном месту, на улица, и да му сме одузета сав дувач који нађе код њега. Сем тога све месне власти могу дати надзорницима јавних вртова, и сличним особама исто овлашћење, које имају и полицаји. У разлозима које се оправдава доношење ових законских мера изразом се помиње, да је пушење деце испод 16-те године старости, опасност по целу нацију.

Брзојави „Застави“.

Статја 12. октобра.

Ш т р а ј к.

Вудинешта. 6000 радника код електричног трамваја спремају се да обуставе рад, ако им до сутра не буду вахтаре усвојили.

Зашто је шао Питрајх.

Веч. Питријх је морао одступити, а Шенајх је именован на његово место за војног министра с тога, што је угарска влада чврсто остала при томе, да се испуне услови спораума, јер иначе неће моћи испунити своје обећање у погледу повишења војске.

Промена у министарству спољних послова.

Веч. У аустројској посланичкој кући најавио је министар председник Бек, да и ако су промене личности у министарству спољних послова, политика тог министарства неће поћи новим правцем. Аустро-угарска ће и даље бити за политику мира, за одржање тројног савеза, неговање пријатељских односа са другим државама, а створиће пријатељске односе са балканским државама. (Да ли по примеру Голуховскога?)

Изборна реформа у Аустрији.

Веч. Владар је јуче одлучно изразио своју жељу аустројској влади, да се што пре уклоне све тешкоће, које спречавају изборну реформу и да се ова што пре законито спроведе, јер под свим условима треба избегавати, да се избори обаве на старој основи.

Конференција, која је имала да реши о заштати изборних срезова, довршила је јуче свој посао. Постигнут је потпуни споразум.

Дописне карте

СА СЛИКАМА.

Поводом 40-годишње прославе „Заставине“ препоручујемо ове дописне карте.

1.) Др. Светозар Милетић из доба када је покретао „Заставу“ 1866. год.

2.) Др. Светозар Милетић из год. 1901. (Последња слика).

3.) Др. Светозар Милетић у вацком затвору 1871. год.]

4.) Гига Гершић из доба, кад је био главни сарадник „Заставе“ (1866. године).

5.) Лаза Нанчић, некадањи уредник „Заставе“.

6.) Први број „Заставе“ од 9. фебруара 1866. год.

7.) Свечани број „Заставе“ на дан четрдесетогодишњице 24 сеп. 1906.

Цена је свакој појединој карти 6 потура, 100 комада 4 круне. Такође може се добити књижица „Др. Светозар Милетић“ успомени о његовом животу и раду. Написао Гига Гершић на 83 стране. Цена 1 круна 20 потура. Све ове поруџбине отправља Коста Лера Нови Сад.

Од практичних лечника

учињени покушаји су доказали, да рибаји зејтин из јетара у преради Скотоге емулсије има куд и камо јаче дејство, но исти у свом обичном састоју. На једној познатој клиници, спроведеним лечењем је доказано, да кад се рибаји зејтин из јетара у свом обичном састоју употреби, тек четири пута своје тежине повећа гојење тела, док међутим Скотова емулсија седмоструку тежину масти организму долаје и равну тежину прелази. Деца и болесници пробирачи могу Скотову емулсију непрекидно и без да им се огади узимати и без да се и најмањих болова имају бојати.

Рибар с великим ослићем (Dorsch) знак је гаранције за прави Скотов поступак.

Кад се позовете на ове новине и пошаљете 75 потура у поштанским маркама, послаће вам уз плаћену поштарину боцу на пробу.

Dr. Emil Budai, „Stadtpotheke“
Budapest, IV. Váci-utca 34-50.

Једна боца на пробу уз плаћену поштарину. Цена оригиналној боци К 2:50.

1227 1-5

Добија се у свима апотекама.

ТРГОВИНА

ШПЕЦЕРАЈА, МАТЕРИЈАЛА И РАЗНИ БОЈА

Н. ДИМОВИЋА

потребује млађег ваљаног помоћника, који је у енгро-радњи изучио, и једног

шегрта

из добре куће.

1424 2-2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
МИШЕ НИКОЛИЋА

у Инџији

потребује једног старијег помоћника, који може одма ступити.

1426 2-3

ПРОДАЈЕ СЕ

КУЋА

У МИТРОВИЦИ

са лепом баштом, у близини пијаце. — За цену веља упитати г. Пају Т. Томића чиновника митровачког штедионице.

1395 3-3

ПРОДАЈЕ СЕ

ЈЕДНО ЛЕПО ИМАЊЕ

од 320 кат. јутара земље

у једном комаду и то 270 јутара I. класе ораће земље и 50 јутара врло доброг папњака са доста и добро уређеним стајама. Лежи од Аде или Вел. Кикинде на 1 сат. Повољне цене и врло добри услови око плаћања. Ближе извештаје даје

1504 4-5

Шандор Шварц
Вел. Кикинда.

ДВЕ МЛАДЕ
И СОЛИДНЕ ЖЕНСКЕ

које су вичне продаји деликатесне послasti-чарске, или кобасичарске робе потребне су ресторацији хотела „Балван“ у Београду (Belgrad Serbien). Првенство имају ове, које говоре поред српског и немачки.

1418 2-3

Ђорђе Попара
хотелер
Београд.

Тражим Србина

адвокатског кандидата.

Почетна је плата 100 круна млађем, а 120 круна старијем; ван тога екс-мисије, које месечно 30—40 К износе.

Првенство имају они, који знају немачки и румунски или ма један од ових језика.

1419 2-3

Др. НИКОЛА ЂУРИЋ
адвокат у ВРШЦУ.

ПРОДАЈА ДУЂАНА.

Радња мешовите робе са дућанским намештајем продаје се уз повољну цену.

Упитати код гђе Љубице Чавић, Нови Сад, витешка ул. бр. 1.

1409 3-4

Ј Е Д Н А

АДВОКАТСКА КАНЦЕЛАРИЈА

у Срему

тражи

извешаног Конципијента.

Плата по заслуги

Извешта даје администрација „Заставе“.

2-3

СУБОТИЧКА

СРПСКА ШТЕДИОНИЦА

Д. Д.

У СУБОТИЦИ

(преко пута железничке станице)

прима улоге на приплод и издаје зајмове уз врло повољне услове.

627 22-33

ПРОДАЈЕМО

38 јутара земље

у хатари лежмирском добре квалитета, од којих 38 јутара има 8 јутара посејана жита и један јанац американца винограда 5 година стар. Цена је таква, да јефтиније у Срему нема. — Обилни купци нека дођу, којима се још уз то даје повољни увети за исплату. — Осим понуђене има још земље на продају.

Светозар Враћеш Игњат Незнановић
билежнич у Лежмиру. поседник.

1465 2-3

МОЛОВ Сајдлицки прашак

Само прави кад свака кутија и сваки прашак заштитну марку и подпис А. Молл носи.

МОЛОВ САЈДЛИЧКИ ПРАШАК је за оне, који пате од стомака неважним средством, јер јачају стомак и успешно делују на варење и пријатно је средство против ватворене столице, те испред свију других куратива, пилула, гомких вода итд. имаде првенство.

Цена је оригиналној кутији 2 круне.

Фалшификати се судски прогађају.

Молова Францова ракија са соли

Само прави кад свака боца носи заштитну марку А. Молла и кад је са оловном пломбом затворена.

МОЛОВА

Францова ракија са соли је особито средство за мазање код севојина, главкова и при навезу најбоље кућено средство, јер успешно јача мускуле и нерве.

Цена је пломб. ориг.

Флаши 1 кр. 90 пот.

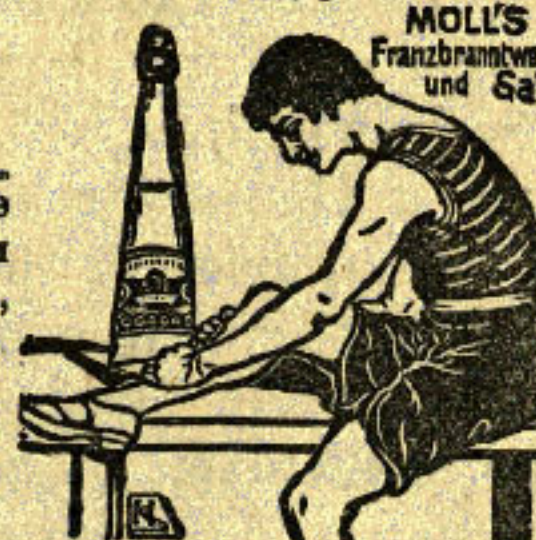
Главно отправништво од апотекара!

А. МОЛ, ц. и кр. дворски лиферант

ВЕЧ, Тухлаубен 9.

У стовариштва провинције треба искати искључиво препарате А. МОЛ а.

651 18-104

Основана 1870 године.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЉУ

У НОВОМ САДУ,

Ћурчијска улица број 6.

Основана 1870. године.

ПРИМА:

Улоге на књижице по

4%, „недељне улоге“

по уделу 50 потура

недељно са 4%.

Порезу на камату

плаћа сам завод.

611 42-

ИЗДАЈЕ:

Зајмове на менице, об-

везнице и на непо-

кретно имање под

најповољнијим

условима.